

BOGM-ňyzda bogluň

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 январа, 2025

BOGM-ňyzda bogluň BOGM-ňyzda BOGLUÑ

«El-Jihat» – Muhammet Faraç, «El-Kaide» – Usame bin Ladin, «Hamas» – Ahmet Ýasin, «YŞYD» – El Zerkawi...

«Hizbullahy-da», «El-Seýýafy-da» şuna goşup bilersiňiz. «El-Nusra», «Ensar Eş-Şeriat», «Boko Haram», «Leşkeri-Taýýibe», «Eş-Şebab»... Örän köp yslamçy topar bar. Sanawy näçe uzaltsaň uzaldyp oturmaly...

BMG bu toparlaryň barsyny «terrorçy» sanawyna girizdi. Eýsem-de bolsa hemmesi soňky ýarym asyrra orta çykan bu «terrorçy toparlaryny» kim dünýä inderdi?

Soragyň dürli jogaplary bar. Meselem, K.Marksdan sorasak, dialektiki materializm teoriýasyna laýyklykda düşündiriş bererdi:

«Adamlaryň düşünjesi içinde ýaşaýan şertleri bilen başa-baş bolýan hadysalary tarapyndan formulirlenýär we yzyndan düşünje herekete şert taýýarlaýar. Bu hadysanyňam emele getirýän täze ýagdaýy has soňky düşünelere ýol arçaýar...»

Köp günbatarly akyldar bolsa yslam fykhyndaky jihat düşüncesiniň radikal hereketlere ýol arçandygyny öňe sürýär.

Eý-ho! Nätdiňizaý muny! Bu toparlar jihat düşüncesini soňky ýarym asyrdan ýadyna salaýdymyka?

Meseläniň düýbi şeýleräk:

* * *

Günbatar aýratynam Orta Gündogarda doly garaşsyzlykçy, modernistik, dünýewi, milli bitewiligi öňe sürýän ýa-da çepçi-sosialistik hereketleriň garşysyna radikal dinçi toparlary çykardy. Iňlis-fransuz imperializmine garşy göreşmek bileleşigini öňe süren garşydaş güýçler bölünip, para-para edildi.

Döwür «Sowuk uruş» döwrüdi we Günbataryň umumy duşmany Sowet Soýuzydy. Günbataryň iň esasy ýaragy dini röwüşli «global taýpalardy»! Ýslamçylaryň aldanylmagy «hudaýsyz kommunistler» arkaly ap-aňsat amala aşyryldy. Owganysgana «jihada» ýollandylar.

Döwür ýurtlaryň biri-birleri bilen üçünji taraplary ara salmak arkaly hüjüm edýän «wekilçilik uruşlarynyň» döwrüdi.

«Sowuk uruşdan» soň «dünýä imperatory» ABŞ Beýik Orta Gündogar Maksatnamasy (BOGM) bilen ýigrimi iki ýurt döretmek üçin «gan sarp edişligini» artdyryp, sebitiň bokuny çykardy. «Demokratiýa» ýalany bilen hoşniýetsizligi gylawlandyrdy.

Ine... Häzir şonuň ajy netijelerini görýäris, başdan geçirýäris. Bir döwür Orta Gündogaryň Pariži hasaplanan Beýruty-Liwany kim bu hala getirdi?

Hawa; soramaly bolýarys: Işleriň bu hala gelmeginde Günbataryň günäsi ýokmy? Ýogsam bolmasa bulary diňleseň bolşundan başbeter zeýrenýärler! Sowet Soýuzy dargap naýzanyň uýy özlerine dürtülensoň, geçmiş bilen ýüzleşmezden radikal dinçi çozuşlara gargynyp başladylar. Bir döwür «watan goragçysy», «gahryman» diýenlerine «terrorçy» diýdiler.

Olar häzirem özlerinde müýn bardyr öýdenok. Şindizem zoňtar, öýkeli... Yragyň, Siriýanyň, Liwiýanyň, hatda Eýranyň we Gazadaky genosidiň sebäpkäri özleri...

* * *

Bu makalany ýazmak bilen agressiw hereketlere sebäp gözläp, diňe günbatar kolonializmini aýyplap, şerebämizi pürkmek maksadymyz ýok. Adamzat taryhynda bular ýaly seýrek görülen Gaza bilen birlikde bolup geçen weýrançylyklara tutaryk

gözlemek ýaly pikirimiz-ä hiç ýok.

Niýetimiz düşünmek, hemmetaraplaýyn öwrenip aň ýetirmek.

Jöhitler we araplar 1919-njy ýylda Ýaraşyk konferensiýasynda ýaraşdy, yzy bolmady...

Ysraýyl-Palestina çaknyşyklaryny soňlandyrmak üçin 1978-nji ýylda Kemp-Dewidde ýaraşyldy, yzy bolmady...

Bir tarapy aýyplamakdan aňsat zat ýok. Mesele çözgüt üçin «nähili etmegiň» gürrüňini etmekde.

Palestina-Ysraýyl urşy haçan soňlandyrylarka? Seretseňizläň... Hyýaly hakykatlar, içi köwülen gymmatlyklar, süýji-süýji boş sözler diňe has köp gan akmagyna sebäp bolýar.

Umumy gürläp, zol Ysraýylyň ýa-da Netanýahunyň garşysyna agyr sözleri aýdyp uruşda üstünlik gazanyp bilmersiňiz. Ýüzleşmeli bolarsyňyz;

Milli aýratynlyklar ideologiýalaryň şypbygyny üçege zyňansoň, jemgyýetler syýasy hadysalara diňe dini dahyllylyklaryň üstünden garşylyk berermen boldy. Bu Ysraýyl üçinem şeýle, Arap dünýäsi üçinrm şeýle. Bu ýerden çözgüt çykmaýar, çykmazam. Ýeke-täk çykalgasy bar – dünýewilik.

Adamzat siwilizasiýasy taryhyň dowamynda garym-gatym ideýalardan kemala geldi. Müňlerçe ýyllaryň dowamynda biri-birine eýlenip-ýugrulyp gelen adamlary, medeniýetleri gan döküp müň bölege bölüp bilmersiňiz.

Nebisiňiz agyranokmy Orta Gündogara. BOGM-yňyzda bogulyň-da, ylahym!

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 15.10.2024 ý. Publisistika